

Bijlage beschrijving werking gemeentefonds

Het verdeelstelsel van het gemeentefonds is globaal maar ook kostengeoriënteerd. De verdeelsystematiek houdt voor zo ver nodig rekening met de verschillen in kostenstructuur van gemeenten. Doel is de verschillen tussen gemeenten zodanig verevenen, zodat gemeenten een gelijke uitgangspositie hebben voor het realiseren van voorzieningen. Dit wordt ook wel aangeduid met het "derde aspiratieniveau" of een gelijke voorzieningencapaciteit. In het kader van de opstelling van de Financiële verhoudingenwet (FVW), die per 1997 van kracht is, is voor dat doel door Cebeon, in opdracht van de toenmalige Raad voor de Gemeentefinanciën, een geëigende onderzoekssystematiek ontwikkeld. Deze is vervolgens door de beheerders van de FVW overgenomen in de onderhoudssystematiek. Uiteraard is deze aanpak ook nu gehanteerd. Kort samengevat komt dat neer op het volgende. De kosten van gemeenten worden expliciet gerelateerd aan de taken die ze -al dan niet krachtens wet- en regelgeving- uitvoeren.

De gemeentelijke taken worden in het gemeentefonds geclusterd tot globale beleidsterreinen, zoals "wegen en water", "openbare orde en veiligheid". Er zijn in totaal 13 uitgavenclusters.

De verdeling van de middelen van deze clusters wordt bepaald door een ijking. Dat wil zeggen dat een normatieve uitspraak wordt gedaan over de verdeling van zo'n cluster. Daarbij wordt zo mogelijk uitgegaan van de feitelijke uitgaven van gemeenten, slechts bij uitzondering of bij de overheveling van nieuwe taken kan daarop niet worden teruggevallen. Aan die ijking ligt een uitgebreid en diepgaand onderzoek ten grondslag naar de feitelijke uitgaven van gemeenten op het betreffende terrein. Daarbij wordt gekeken naar netto-uitgaven, dat wil zeggen dat taakgerelateerde inkomsten in mindering worden gebracht. Het gaat dan bijvoorbeeld om specifieke uitkeringen of retributies (riool- en reinigingsheffing). Uit dat onderzoek blijkt welke kostendrijvers van belang zijn op een bepaald terrein. Als de kostendrijvers in kaart zijn gebracht, vindt vervolgens een weging plaats. Daarbij wordt bepaald welke kostenfactoren wel en niet worden gehonoreerd en hoe zwaar die factoren worden gewogen. Belangrijk criterium bij de weging is de vraag of de kosten het gevolg zijn van eigen gemeentelijke beleidskeuzes (in dat geval worden ze niet gehonoreerd) of als exogeen als gevolg van bepaalde structuurkenmerken worden beoordeeld (die kosten worden wel geheel of gedeeltelijk gehonoreerd). Dit is een bestuurlijke weging.

Als het ijkpunt definitief is bepaald, moet het worden 'vertaald' naar het verdeelstelsel. De totale omvang van de algemene uitkering van het gemeentefonds (ruim 13 miljard) wordt namelijk verdeeld via een stelsel van maatstaven. De maatstaven en hun gewichten worden bepaald door vast te stellen ijkpunten. Niet alle kostenfactoren zijn geschikt als maatstaf. Een maatstaf moet aan bepaalde kwaliteitseisen voldoen: moet goed meetbaar zijn, niet beleidsgevoelig, niet te volatiel zijn, etc. Aan kostenfactoren worden die eisen niet gesteld: die moeten slechts zo goed mogelijk de kostenverschillen verklaren.

Nadat een cluster is geïkt houden de fondsbeheerders periodiek bij hoe de gemeentelijke uitgaven zich ontwikkelen en of dit in de pas blijft bij het ijkpunt. Dit vindt zijn weerslag in het Periodiek Onderhoudsrapport dat jaarlijks bij de gemeentefondsbegroting wordt gevoegd.